

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบุรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๘/๒๕๔๖

วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๖

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนา

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคสังคมนิยมพัฒนา พรรคสังคมนิยมพัฒนายังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคสังคมนิยมพัฒนาตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคสังคมนิยมพัฒนาไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ

๒. เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันเปิดทำการถัดไปวันแรกภายหลังครบกำหนด ๑๘๐ วัน ตามข้อ ๑ พรรคสังคมนิยมพัฒนาได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ดังนี้

(๑) จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองจำนวน ๔ สาขา ได้แก่

สาขาที่ ๑ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

สาขาที่ ๒ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๓๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

สาขาที่ ๓ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๑/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองข่อย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

สาขาที่ ๔ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

(๒) การรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรคพร้อมทั้งได้จัดตั้งทะเบียนสมาชิกพรรคสังคมนิยมพัฒนา (แบบ ท.พ. ๔) จำนวน ๕,๒๘๒ คน และแผ่นดิสก์เก็บบรรจรายชื่อนามสมาชิกพรรคสังคมนิยมพัฒนา

๓. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดลำปาง จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนามีภูมิลำเนาอยู่ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าในการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนาที่มีการประชุมใหญ่สาขาพรรคเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค โดยมีสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุมตามข้อบังคับพรรคและลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเองจริงหรือไม่อย่างไร

๔. เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนา ทั้ง ๔ สาขา เนื่องจาก

(๑) ข้อเท็จจริงจากเอกสารหลักฐานปรากฏว่า พรรคสังคมนิยมพัฒนาได้จัดประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคทั้งสี่สาขา ก่อนที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะอนุมัติให้จัดตั้งสาขาพรรคทั้งสี่ได้ กรณีดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา

(๒) ข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา ข้อ ๕๕ กำหนดว่า ให้มีคณะกรรมการสาขาพรรคคณะหนึ่ง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคจากสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรและมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในสาขาพรรคนั้น จำนวน ๗ คน แต่ข้อเท็จจริงสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนาทั้งสี่สาขามีผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรคสาขาละจำนวน ๕ คน ซึ่งเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมนิยมพัฒนา

(๓) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนา ลำดับที่ ๑ ปรากฏว่า ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรคและผู้ปรากฏชื่อในรายงานการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคดังกล่าว รวมจำนวน ๒๓ คน ได้ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ไม่เคยมีการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคสังคมนิยมพัฒนาแต่อย่างใด

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ แล้วมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการและรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป และแจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบและได้ส่งสำเนาคำร้องให้พรรคสังคมนิยมพัฒนาในฐานะผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

พรรคสังคมนิยมได้รับสำเนาคำร้องพร้อมทั้งหนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ ๗๖/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ แต่พรรคสังคมนิยมได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง (เพิ่มเติม) ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมมิได้ให้ยุบเลิกพรรคสังคมนิยมตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยพรรคสังคมนิยมได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๖ ว่า ในคราวประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยม ครั้งที่ ๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖ ที่ประชุมมีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมนิยมตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓๐ (๘) และข้อ ๑๐๗ พรรคสังคมนิยมจึงมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมและขอให้รับคำร้องไว้พิจารณาในคราวเดียวกันกับคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัย ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๕

พรรคสังคมนิยมได้รับสำเนาคำร้อง (เพิ่มเติม) พร้อมทั้งหนังสือให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ ๓๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๖ แล้ว เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๖ แต่พรรคสังคมนิยมได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

พรรคสังคมนิยมได้มีหนังสือที่ พสน. ๐๐๓๐/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๖ ถึงศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อติดตามการสั่งยุบพรรคสังคมนิยม และแจ้งให้ศาลรัฐธรรมนูญทราบว่าการคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยุบพรรคสังคมนิยมตามบันทึกการการประชุม ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและข้อบังคับพรรคสังคมนิยมในเรื่องการจัดตั้งสาขาพรรคและการยุบพรรค

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๒๕ “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

มาตรา ๖๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

ฯลฯ

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ
มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕)
ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน
เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน
ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

ข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๓๐ “คณะกรรมการบริหารพรรคมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

ฯลฯ

(๘) อนุมัติ ยุบเลิกพรรค และยุบเลิกการจัดตั้งสาขาพรรคและองค์การเสริมสร้างพรรค

ฯลฯ”

ข้อ ๕๕ “แผนและกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในท้องที่ใดหรือเขต
เลือกตั้งใดให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งตามความประสงค์
ของสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นๆ ตั้งแต่
ห้าสิบคนขึ้นไป แต่ทั้งนี้ในวาระแรกต้องไม่น้อยกว่าภาคหนึ่งสาขาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด”

ข้อ ๕๘ “เมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคได้อนุมัติให้ท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดจัดตั้งสาขา
พรรคได้ ให้มีหนังสือแจ้งต่อตัวแทนของสาขาพรรคนั้น เพื่อดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการสาขา
พรรคเป็นครั้งแรกภายในสามสิบวัน ซึ่งจะต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ใน
ท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นมาประชุมไม่น้อยกว่าห้าสิบคน และเมื่อสาขาพรรคได้เลือกตั้งคณะกรรมการ
สาขาพรรคแล้ว ให้หัวหน้าพรรคแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันเพื่อดำเนินการ
ตามกฎหมายต่อไป”

ข้อ ๕๙ “ให้มีคณะกรรมการสาขาพรรคคณะหนึ่ง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรค
จากสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎร และมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในสาขา
พรรคนั้นจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วย

(๑) ประธานสาขาพรรค

(๒) รองประธานสาขาพรรค

- (๓) เลขานุการสาขาพรรค
- (๔) รองเลขานุการสาขาพรรค
- (๕) เภรัณยูิกสาขาพรรค
- (๖) โฆษกสาขาพรรค
- (๗) กรรมการสาขาพรรค

กรรมการสาขาพรรคอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว มีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการได้อีก”

ข้อ ๑๐๗ “ให้หัวหน้าพรรคมีอำนาจเรียกคณะกรรมการบริหารพรรคที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาประชุมเพื่อลงมติ การลงมติให้ถือเสียงข้างมากของกรรมการบริหารพรรคที่มาประชุม ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด เมื่อได้ผลการลงมติ เป็นอย่างไรแล้วให้หัวหน้าพรรคบันทึกผลการลงมตินั้นส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการ ตามขั้นตอนการยุบพรรคต่อไป”

เมื่อได้พิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม พร้อมเอกสารประกอบของนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมนำเนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ และมีเหตุ ต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคสังคมนำ พ.ศ. ๒๕๔๕ ตามคำร้องของนายทะเบียน พรรคการเมือง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคสังคมนำมิได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ คือ ไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ หนึ่งสาขาภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นอกจากนั้น ในคราวประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนำ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖ ที่ประชุมมีมติให้ยุบเลิกพรรคสังคมนำตามข้อบังคับพรรค สังคมนำ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓๐ (๘) และข้อ ๑๐๗ กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมนำได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) อีกเหตุหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง จึงสั่งให้ยุบพรรคสังคมนำ

นายสุธี สุทธิสมบุรณ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ